

PATVIRTINTA
Kelmės rajono savivaldybės tarybos
2021 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. T-103

**KELMĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS**

Vytauto Didžiojo g. 23, LT-86132 Kelmė

Tel. / faks. (8 427) 52 239

El. paštas sveikatos.biuras@kelme.lt

<http://vsb.kelme.lt/>

**KELMĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS
STEBĖSENOS 2020 METŲ ATASKAITA**

Parengė
Kelmės rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro
direktorė Lina Balčiūnienė

2021 m.

TURINYS

ĮVADAS	3
DEMOGRAFINĖ SITUACIJA	4
SOCIOEKONOMINĖ SITUACIJA SAVIVALDYBĖJE	4
SVEIKATA SAVIVALDYBĖJE	5
2019 METŲ KELMĖS R. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS....	6
SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ	13
1. PRIORITETINĖ PROBLEMA. MIRTINGUMAS DĖL IŠORINIŲ PRIEŽASČIŲ (V01-Y98) 100 000 GYVENTOJŲ.	13
2. PRIORITETINĖ PROBLEMA. MIRTINGUMO DĖL SAVIŽUDYBIŲ RODIKLIS (X60-X84) 100 000 GYV.	14
3. PRIORITETINĖ PROBLEMA. IŠVENGIAMŲ HOSPITALIZACIJŲ DĖL DIABETO IR JO KOMPLIKACIJŲ SKAIČIUS 1 000 GYVENTOJŲ.	17
IŠVADOS	21
REKOMENDACIJOS	22

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną, Kelmės rajono savivaldybėje, vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritетines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:
Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikata.hi.lt.

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

Vienas pagrindinių rodiklių, atspindinčių demografinę situaciją, yra gyventojų skaičius, kuris tiek Lietuvoje, tiek mūsų rajone jau daugelį metų sparčiai mažėja dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos, didelės emigracijos, mažėjančio gimstamumo.

Statistikos departamento išankstiniais duomenimis, 2021 m. sausio 1 d. Kelmės rajone gyveno 24 829 gyventojai. 2020 metų liepos 1 d., Kelmės rajone buvo registruoti 25 383 gyventojai (miesto gyventojų registruota – 9975, kaimo – 15 408), išsamūs duomenys pateikti 1 lentelėje.

Nuolatinių gyventojų skaičius 2013-2020 m. (abs. skč.)

1 lentelė

Metai	Kelmės rajone	Mieste	Kaime
2020	25 383	9 975	15 408
2019	26 019	10 193	15 826
2018	26 778	10 469	16 309
2017	27 745	10 838	16 907
2016	28 647	11 214	17 433
2015	29 559	11 544	18 015
2014	30 305	11 700	18 605
2013	31 037	11 974	19 063

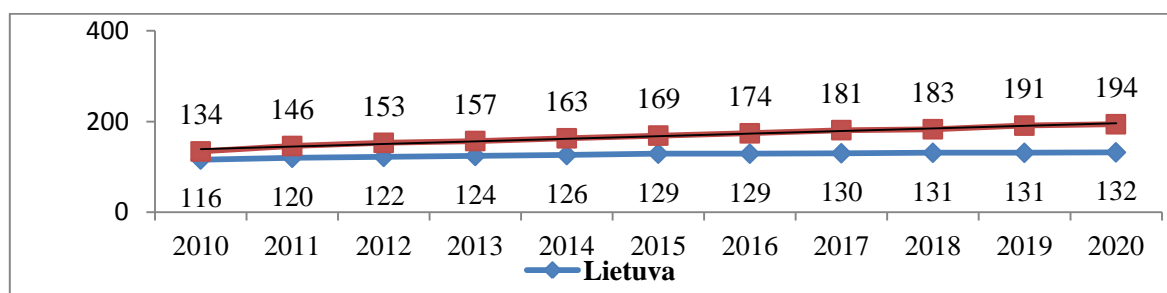
(Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas)

Nors neženkliai, bet rajone mažėja moterų, jeigu 2013 m. 1 000 vyrų teko 1 113 moterų, tai 2020 m. 1000 vyrų teko 1 089 moterys. 2020 metais rajone gyveno 13 234 moterys: mieste – 5 545, kaime – 7 689 ir 12 149 vyrai: mieste – 4 430, kaime – 7 689.

SOCIOEKONOMINĖ SITUACIJA SAVIVALDYBĖJE

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tai pagrindinis gyventojų sveikatos rodiklis, parodantis bendrą rizikos veiksnių poveikį, ligų paplitimą, intervencijų bei gydymo veiksmingumą. 2019 m. gimęs Lietuvos gyventojas, tikėtina, kad nugyvens vidutiniškai 76,5 metų. Savivaldybių vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės (metais) skirtumai nedideli. Kelmės rajono savivaldybėje vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2019 m. – 73,86 metai, 2018 m. – 72,1.

Kelmėje pensinio amžiaus gyventojų dalis yra didžiausia Šiaulių apskrityje, o demografinis senatvės koeficientas, kuris atspindi kiek pagyvenusių žmonių tenka šimtui iki 15 metų vaikų, didėja ir 2020 m. pasiekė 194 (Lietuvoje – 132) 9žr. 1 pav.).

1 pav. Demografinės senatvės koeficientas, 2010-2020 m.

(Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas)

2019 metais iš Kelmės rajono, išvyko 1178 gyventojai, o atvyko 790 gyventojų, mirė 457 gyventojai, iš jų 233 vyrai ir 224 moterys. Išankstiniais, statistikos departamento, duomenimis, 2020 m. mirė 518 Kelmės rajono gyventojų. Vertinant mirtingumo rodiklį 1 000 gyventojų, jis mažėjo iki 16,71 atv. (2018 m. – 18,48; 2017 m. – 18,7; 2016 m. – 17,7 ; 2015 m. – 18,6).

Pagal mirties priežastis, nuo kraujotakos sistemos ligų 2019 m. mirė 247 gyventojai (108 vyrai ir 139 moterys), dėl piktybinių navikų – 87 gyventojai (51 vyras ir 36 moterys), dėl išorinių mirties priežasčių – 39 gyventojai (iš jų 32 vyrai ir 7 moterys), dėl virškinimo sistemos ligų mirė 27 gyventojai (iš jų 12 vyrų ir 15 moterų), dėl kvėpavimo sistemos ligų – 17 gyventojų (10 vyrų ir 7 moterys), dėl infekcinių ligų mirė 6 gyventojai. Per pastaruosius šešerius metus didžiausias gimstamumas buvo 2013 m., kai per metus gimė 282 vaikai, 2020 m. gimė 165 kūdikiai, (2019 m. – 221, 2018 m. – 211, 2017 m. – 246; 2016 m. – 242, 2015 m. – 241; 2014 m. – 270). 2019 m. registruotos trys, kūdikių iki 3 m., mirtys.

Santuokų skaičius rajone pradėjo mažėti, išankstiniais duomenimis, 2020 m. užregistruotos 135 santuokos (2019 m. – 156; 2018 m. – 182; 2017 m. – 207; 2016 m. – 221) . Mažėjo ir ištuokų skaičius, 2020 m. užregistruotos 52 (2019 m. – 88; 2018 m. – 64; 2017 m. – 78; 2016 m. – 92).

2021 m. sausio 1 d. nedarbo lygis Šiaulių apskrityje pasiekė 15,6 proc. Kelmės rajone – 22 proc. (2020 m. – 14,8 proc., 2019 m. – 15,5 proc.). 2019 m. buvo registruoti 1998 bedarbiai, iš jų 1003 vyrai ir 995 moterys, 2018 m. buvo registruoti 2 276 bedarbiai, iš jų 1100 moterų ir 1176 vyrai. 2017 metais buvo registruoti 2 346 bedarbiai.

SVEIKATA SAVIVALDYBĖJE

Higienos instituto duomenimis, 2019 m. Kelmės rajone sergančių asmenų skaičius 1 000 gyventojų buvo mažesnis nei Lietuvoje: Kelmės rajone – 769,74/1 000 gyv. (2018 m. – 810,01/ 1000 gyv.), Lietuvoje – 815,59/1 000gyv. (2018 m. – 857,9/ 1000 gyv.), Šiaulių apskrityje –815,64/1000 gyv. (2018 m. – 822,21).

Sergamumas kraujotakos sistemos ligomis (I00-I99): Kelmės rajone 2019 m. 1000 gyventojų registruota 269,8 atv. (2018 m. – 264,03 atv. 1000 gyv.). Lietuvoje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 248,5 atv. (2018 m. 246,69 atv. 1000 gyv.). Šiaulių apskrityje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 264,96 atv. (2018 m. – 250,91 atv. 1000 gyv.).

Sergamumas cerebrovaskulinės sistemos (smegenų kraujagyslių) ligomis (I60-I69): Kelmės rajone 2019 m. 1000 gyventojų registruota 53,27 atv. (2018 m. – 48,75 atv. 1000 gyv.). Lietuvoje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 45,31 atv. (2018 m. – 44,3 atv. 1000 gyv.). Šiaulių apskrityje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 48,29 atv. (2018 m. – 48,29 atv. 1000 gyv.).

Sergamumas piktybiniais navikais (C00-D48): Kelmės rajone 2019 m. 1000 gyventojų registruota 64,28 atv. (2018 m. – 59,44 atv. 1000 gyv.). Lietuvoje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 74,91 atv. (2018 m. – 71,44 atv. 1000 gyv.). Šiaulių apskrityje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 77,8 atv. (2018 m. – 65,6, atv. 1000 gyv.).

Sergamumas cukriniu diabetu (E10-E14): Kelmės rajone 2019 m. 1000 gyventojų registruota 40,85 atv. (2018 m. – 38,94 atv. 1000 gyv.). Lietuvoje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 39,42 atv. (2018 m. – 38,83 atv. 1000 gyv.). Šiaulių apskrityje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 38,77 atv. (2018 m. – 37,79 atv. 1000 gyv.).

Sergamumas tuberkulioze (A15-19) tiek Lietuvoje, tiek Kelmės rajone didėjo: 2019 m. 1000 gyventojų registruota 2,45 atv. (2018 m. 1,89 atv. 1000 gyv.). Lietuvoje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 2,44 atv. (2018 m. 1,23 atv. 1000 gyv.). Šiaulių apskrityje 2019 m. 1000 gyventojų registruota 2,97 atv. (2018 m. 1,79 atv. 1000 gyv.).

2019 METŲ KELMĖS R. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės			
	Tendencija	Rodiklis	Kiekis	3 metų vidurkis	Santykis	Rodiklis	Blogiausias rodiklis	Sritis	Geriausias rodiklis
Strateginis tikslas									
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	➔	73.9	74	73.2	0.97	76.5	70.7		79.1
Išvengiamas mirtingumas proc.	➔	31.1	142	31.3	0.98	31.8	40.3		22.1
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį									
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą									
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	⬆️	46.7	12	49.1	1.99	23.5	97.8		0.0
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	⬆️	50.1	12	50.3	2.18	23.0	119.4		0.0
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	⬇️	27.2	7	41.5	0.73	37.1	121.4		3.0
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	⬇️	5.3	807	5.6	2.79	1.9	6.4		0.3
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	⬇️	-24.7	-636	-2.7		0.0	-34.8		28.4
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu									
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	⬆️	151.7	39	157.5	1.77	85.7	195.5		28.6
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	⬆️	152.1	39	154.8	1.82	83.6	215.7		20.9
Mokinių, gaunančių nemokamą	⬇️	270.1	766	269.6	1.84	146.6	350.4		42.0

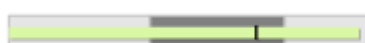

maitinimą, sk. 1000 moksl.									
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	↓	46.5	1196	49.9	2.01	23.1	81.9		1.7
Serg. tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	7.4	19	6.7	2.39	3.1	8.0		0.0
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką									
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą									
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	→	0.7	1	0.6	0.70	1.0	2.9		0.0
Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	→	164.1	103	168.9	1.13	145.7	197.2		92.6
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	↑	100.1	154	94.1	1.63	61.6	146.4		42.2
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↓	21.4	55	29.1	0.27	79.5	679.8		0.0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↑	19.5	5	17.2	3.98	4.9	24.2		0.0
SMR nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↑	25.2	5	20.5	5.25	4.8	25.2		0.0
Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	27.2	7	22.6	1.75	15.5	73.3		0.0
SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	19.7	7	17.9	1.30	15.2	123.5		0.0
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↓	3.9	1	11.5	0.51	7.7	48.5		0.0

SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↓	3.4	1	11.6	0.45	7.6	58.9		0.0
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	–	0.0	0	1.9	0.00	2.3	13.5		0.0
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	–	0.0	0	1.6	0.00	2.2	11.4		0.0
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.	→	9.3	24	7.4	1.39	6.7	16.4		0.9
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↓	104.6	105	101.8	0.11	969.6	34386.4		29.7
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	–	0.0	0	0.0	0.00	2.9	12.6		0.0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	–	0.0	0	0.0	0.00	3.0	16.2		0.0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	15.6	4	26.4	0.78	19.9	79.5		0.0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	12.9	4	29.1	0.67	19.2	71.4		0.0
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.	↑	7.9	8	11.6	0.11	74.1	352.2		0.0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	↑	223.5	25701	209.2	1.12	199.2	70.1		395.0
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	→	174.8	25701	169.7	1.02	171.3	49.9		374.3

3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↑	24.0	35	21.0	0.63	37.8	6.6		62.1
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	↑	42.8	1101	43.0	1.36	31.4	56.8		15.5
IH dėl cukrinio diabeto sk. 18+ m. 1 000 gyv.	↑	8.9	192	8.0	1.27	7.0	10.5		3.4
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk.	↑	3.2	155	3.2	1.88	1.7	1.1		6.0
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv.	→	6.7	17	6.8	0.93	7.2	2.5		13.8
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	↑	8.5	219439	8.5	0.93	9.1	11.2		6.4
Sergamumas vaistams atsparia tuberkuloze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	-	0.0	0	0.4	0.00	0.6	1.4		0.0
Serg. vaistams atsparia tuberkuloze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	-	0.0	0	0.1	0.00	0.3	1.3		0.0
Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	-	0.0	0	1.0	0.00	2.0	4.9		0.0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą									
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	↑	14.4	3	7.1	4.36	3.3	16.7		0.0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, %	→	79.9	167	79.6	0.81	99.2	20.3		4484.3

1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielite, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), %	→	91.7	143	93.7	1.00	91.9	66.7		100.0
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	→	39.2	672	37.6	2.61	15.0	1.6		57.0
Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	→	21.1	452	23.4	1.02	20.7	9.8		32.3
Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų	–	0.0	0	0.0	0.00	3.9	14.0		0.0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	→	961.1	247	1045.8	1.28	748.0	1466.6		400.8
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	→	763.9	247	883.0	1.04	733.0	1467.1		575.7
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	→	338.5	87	328.2	1.18	287.8	439.9		199.4
SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↓	277.4	71	268.0	1.01	273.5	366.2		210.0
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	182.9	47	220.7	1.04	176.1	568.2		28.6
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	140.4	47	174.3	0.81	172.4	455.9		48.1
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↑	52.9	136	45.3	0.86	61.2	106.8		29.4

Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	↑	45.7	1928	43.6	0.86	52.9	18.4		73.2
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	↑	71.3	3863	66.4	1.26	56.4	31.3		78.8
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	↑	66.2	6248	64.3	1.18	56.3	32.3		69.4
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	↑	66.3	3920	64.5	1.38	48.2	28.2		66.3

2 pav. 2019 Kelmės r. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Atsižvelgiant į LSS išskeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

1.1. Uždavinio „Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą“ rodikliai Kelmės savivaldybėje ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio, tačiau išsiskiria didesnis ilgalaikio nedarbo lygis.

1.2. Uždavinio „Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu“ rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį.

2.1. Uždavinio „Kurti sveikas ir saugias darbo bei buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą“ rodikliai nuo Lietuvos vidurkio išsiskiria asmenų pirmą kartą pripažintų neįgalias skaičiumi ir Traumų dėl nukritimų 65+ amžiaus grupėje.

2.2. Uždavinio „Kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“ rodikliai Kelmės r. savivaldybėje ryškiai neišsiskiria nuo Lietuvos vidurkio, išskyrus mirtingumo nuo paskendimo ir nuo nukritimo rodiklius.

2.3. Uždavinio „Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“ rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį.

2.4. Uždavinio „Mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą“ rodikliai Kelmės r. savivaldybėje yra geresni už Lietuvos vidurkį.

3.1. Uždavinio „Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prienamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prienamumą“ rodikliai Kelmės r. savivaldybėje daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį.

3.2. Uždavinio „Skatinti sveikos mitybos įpročius“ rodikliai Kelmės r. savivaldybėje ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio.

4.1. Uždavinio „Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais“ rodikliai Kelmės r. savivaldybėje

ryškiai nuo Lietuvos vidurkio išsiskiria didesnis išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto skaičius.

4.2. Uždavinio „Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“ rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį.

4.3. Uždavinio „Gerinti motinos ir vaiko sveikatą“ rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį, tačiau išsiskiria didesnis kūdikių mirtingumas.

4.4. Uždavinio „Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“ rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį.

Remiantis lentelėje (2 pav.) pateiktais rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, jog:

Keturiolika rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):

- 1.1. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų;
- 1.2. Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyventojų;
- 1.3. Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyventojų;
- 1.4. Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų;
- 1.5. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui;
- 1.6. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, 100 000 gyventojų;
- 1.7. Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų;
- 1.8. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų (nauji atvejai);
- 1.9. Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyventojų;
- 1.10. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje;
- 1.11. Paauglių (15–17) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų;
- 1.12. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių finansavimo programoje;
- 1.13. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje;
- 1.14. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje.

2. Dešimties rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):

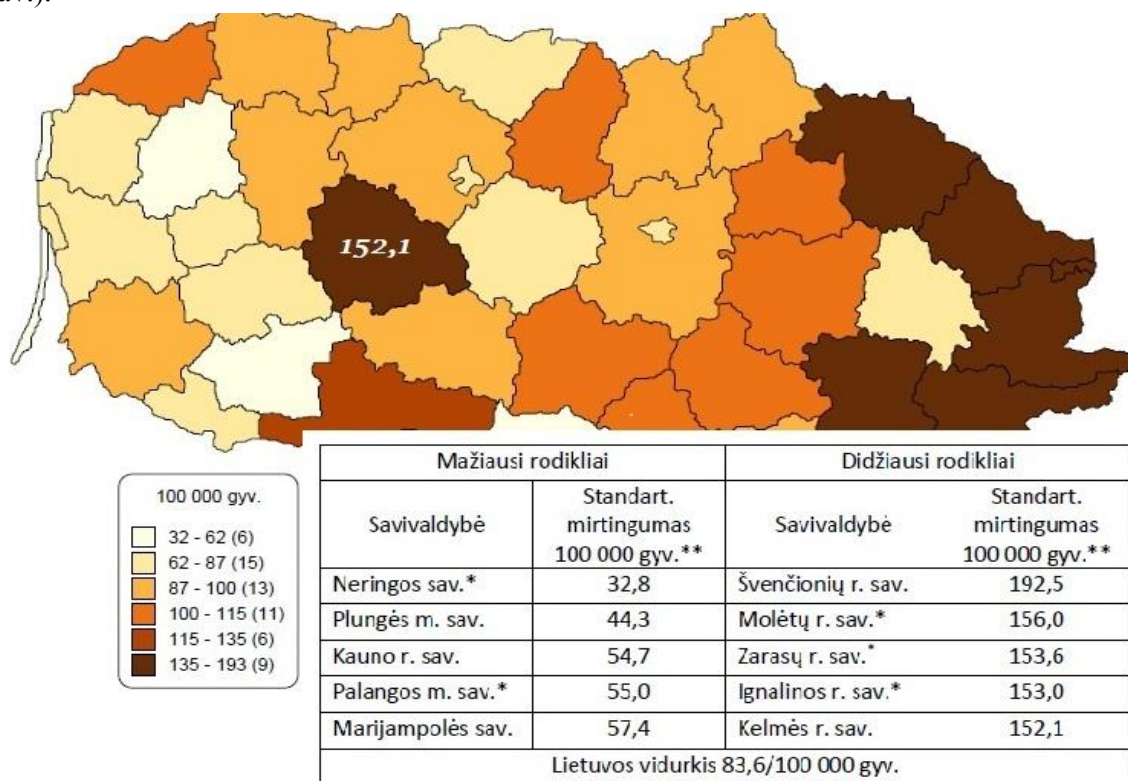
- 2.1. Mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) 100 000 gyventojų;
- 2.2. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyventojų;
- 2.3. Sergamumas (nauji atvejai ir recidyvai) tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų;
- 2.4. Sergamumas (nauji atvejai) tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų;
- 2.5. Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų;
- 2.6. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų;
- 2.7. Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyventojų;
- 2.8. Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų;
- 2.9. Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyventojų;

2.10. Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių.

SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

1. PRIORITETINĖ PROBLEMA. MIRTINGUMAS DĖL IŠORINIŲ PRIEŽASČIŲ (V01-Y98) 100 000 GYVENTOJŲ.

Lietuvoje mirtingumas nuo išorinių mirties priežasčių užima trečią vietą mirtingumo priežasčių struktūroje. 2019 m. nuo šių priežasčių mirė 2 395 žmonės, t. y. 6,3 proc. visų mirusiųjų (85,7/100 000 gyv.). Dėl išorinių priežasčių vyrų mirė 2,8 kartais daugiau negu moterų (1 758 vyrai (9,5 proc. nuo visų mirusiųjų) ir 637 moterys (3,2 proc. nuo visų mirusiųjų)). Netolygumai savivaldybėse gana ryškūs (žr. 3 pav.).

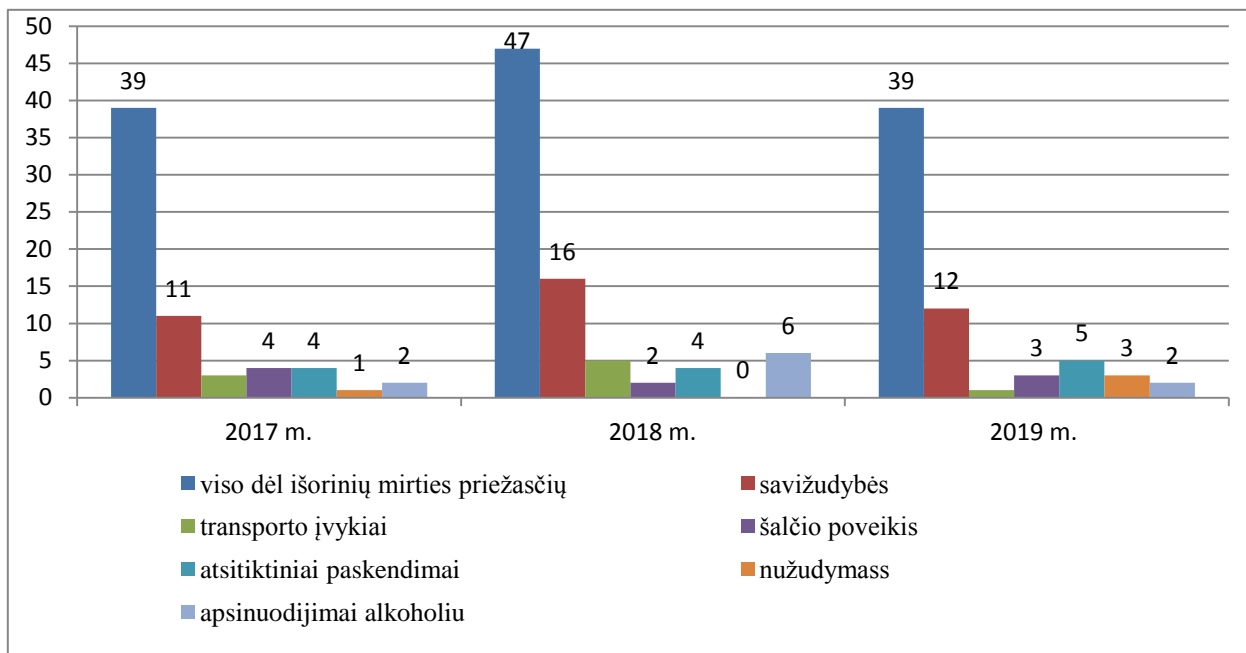
3 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių, 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto leidinys „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m“

2019 m. Kelmės rajono savivaldybėje, dėl išorinių mirties priežasčių, mirė 39 asmenys (152,1/100 000 gyv.), iš jų dėl savižudybių mirė – 12; dėl atsitiktinio paskendimo – 5; dėl šalčio poveikio – 3; dėl nužudymo – 2; dėl apsinuodijimo alkoholiu – 2; dėl transporto įvykių – 1 gyventojas.

2018 m. dėl išorinių mirties priežasčių mirė 47 gyventojai (178,0/100 000 gyv.), iš jų dėl savižudybių mirė – 16, dėl atsitiktinio paskendimo – 4, dėl šalčio poveikio – 2, dėl apsinuodijimo alkoholiu – 6, transporto įvykiuose žuvo 5 rajono gyventojai.

2017 m. dėl išorinių mirties priežasčių mirė 39 gyventojai (143,0/100 000 gyv.), iš jų dėl savižudybių mirė – 11, dėl atsitiktinio paskendimo – 4, dėl šalčio poveikio – 4, dėl apsinuodijimo alkoholiu – 2, transporto įvykiuose žuvo 3 rajono gyventojai (žr. 4 pav.)

4 pav. Išorinės mirties priežastys Kelmės r. sav. 2017-2019 m., abs. sk.
(Šaltinis – Higienos institutas)

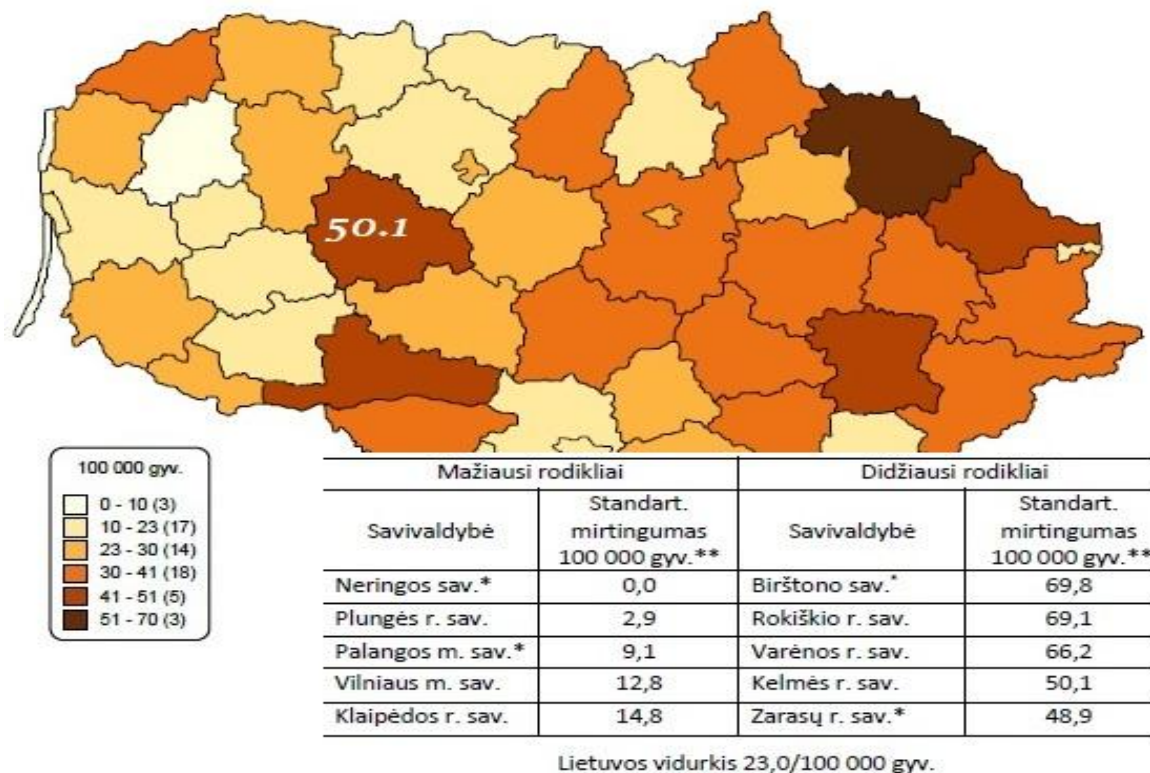
Analizuojant mirusiųjų rodiklius dėl išorinių mirties priežasčių, matome, kad daugiausiai miršta dėl savižudybių, todėl savižudybių rodiklius paanalizuosime plačiau kitame skyriuje „2 prioritėtinė problema“. Taip pat reikia atkreipti dėmesį į mirties priežastis dėl paskendimo ir apsinuodijimo alkoholiu, nes šie rodikliai jau eilę metų nemažėja.

Nors Lietuvoje mirtingumas nuo išorinių mirties priežasčių užima trečią vietą mirtingumo priežasčių struktūroje, o Kelmės r. sav. – ketvirtą, Kelmės r. sav. gyventojų mirtingumas dėl šių priežasčių yra žymiai didesnis nei Lietuvos vidurkis (85,7/100 000 gyv.) ir siekia 152,1 atv. 100 000 gyventojų.

2. PRIORITETINĖ PROBLEMA. MIRTINGUMO DĖL SAVIŽUDYBIŲ RODIKLIS (X60-X84) 100 000 GYV.

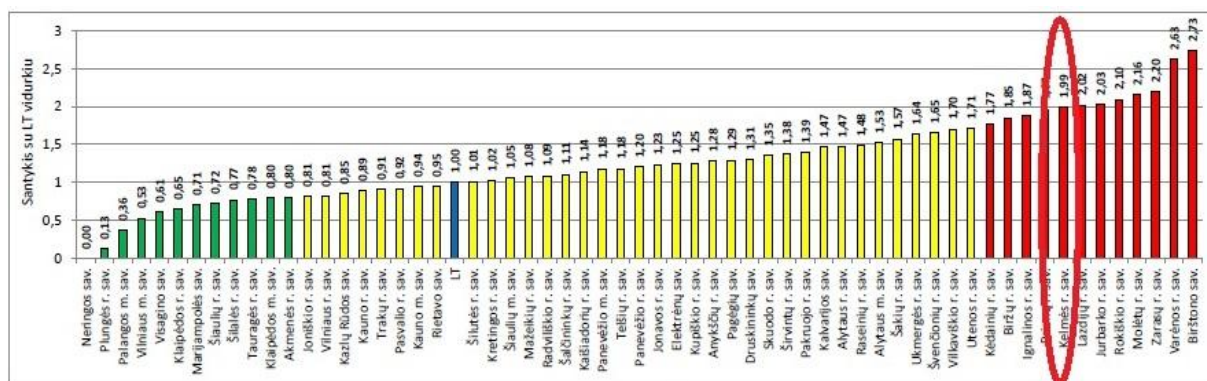
Lietuva, pagal gyventojų savižudybių skaičių, išlieka viena pirmaujančių visoje Europoje. Savižudybė yra pagrindinė visuomenės sveikatos priežiūros problema, todėl daugelyje sričių turėtų būti teikiamas prioritetas šios problemos sprendimo būdams. 2019 m. Lietuvoje nusizudė 657 asmenys (23,5/100 000 gyv.), Kelmės r. sav. – 12 asmenų (50,1/100 000 gyv.); 2018 m. – 16 (37,5/100 000 gyv.) 2017 m. – 11 (40,3/100 000 gyv.). Lietuvos žemėlapyje pagal mažiausius standartizuotus savižudybių rodiklius labiausiai išsiskyrė Šiaurės vakarinėje dalyje esančios savivaldybės (žr. 5 pav.).

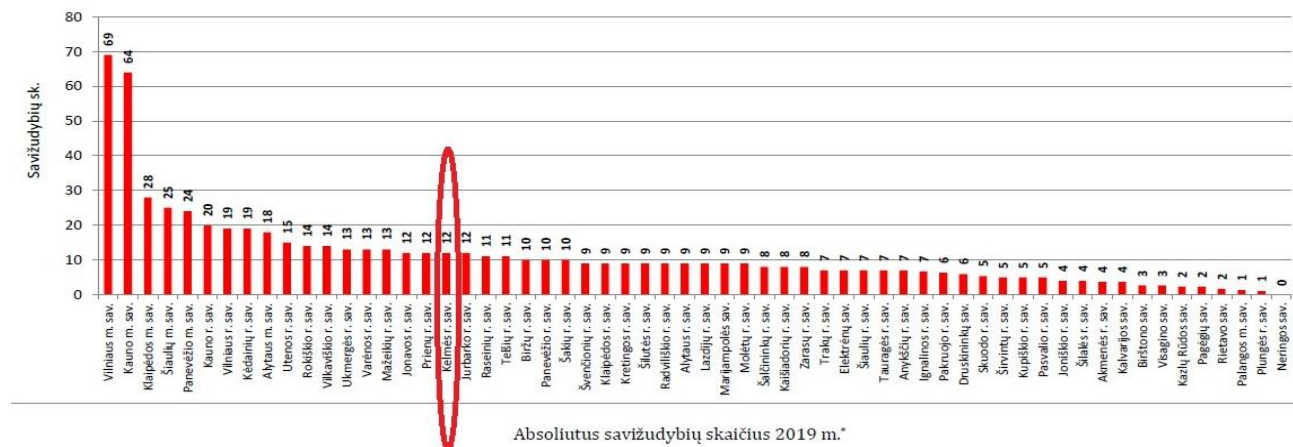
5 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių, 100 000 gyv.
 Šaltinis: Higienos instituto leidinys „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

Vertinant savivaldybių gyventojų savižudybių rodiklius, reikėtų atsižvelgti į savivaldybėje gyvenančių gyventojų skaičių, kadangi daugiausiai dėl savižudybių miršta didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybių gyventojai (Vilniaus m. sav. – 69, Kauno m. sav. – 64, Klaipėdos m. sav. – 28, Šiaulių m. sav. – 25 nusižudę gyventojai), tačiau šių savivaldybių rodiklių reikšmės geresnės, lyginant su šalies vidurkiu (žr. 6 pav.).

6 pav. Mirtingumas dėl savižudybių 100 000 gyventojų, 2019 m.
 Šaltinis: Higienos instituto leidinys „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

Mažesnė savivaldybė (Kelmės r. sav. – 12, Rokiškio r. sav. – 14, Kėdainių r. sav. – 19 savižudybių), rodiklis yra raudonoje – blogoje – pozicijoje, kadangi šios savivaldybės labai „jautrios“ kiekvienam savižudybės atvejui dėl mažesnio gyventojų skaičiaus. Absoliutus savižudybių skaičius pateikiamas 7 paveikslėlyje.

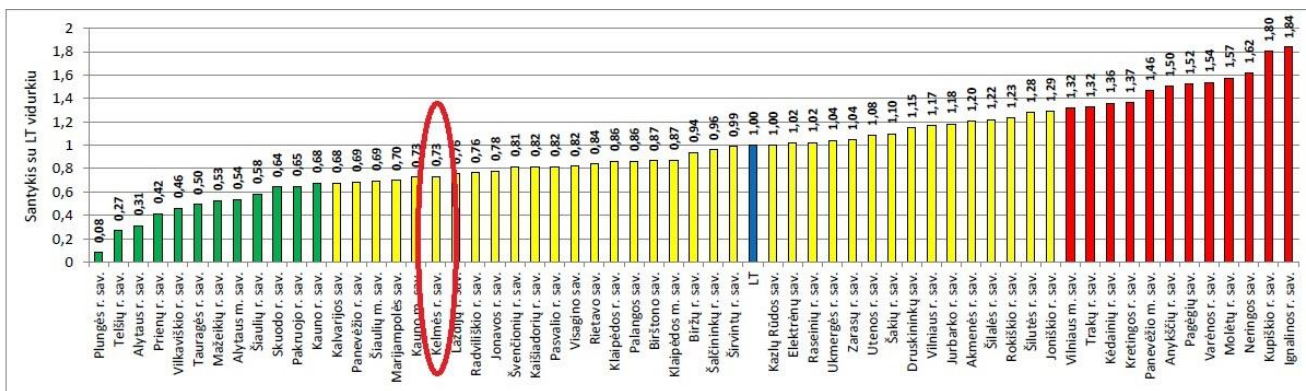
7 pav. Absoliutus savižudybių skaičius savivaldybėse.

Šaltinis: Higienos instituto leidinys „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

Analizuojant savižudybių skaičių, norisi atkreipti dėmesį į tai, kad bandymų žudytis skaičius Kelmės r. sav. mažėja, o savižudybių skaičius auga. 2019 m. Lietuvoje užregistruoti 1037 bandymai nusižudyti (37,1 bandymai žudytis 100 000 gyv.). Kelmės r. sav. 2019 m. užregistruoti 7 bandymai nusižudyti (27,2 bandymai žudytis 100 000 gyv.); 2018 m. – 13 atv., 2017 m. – 13 atv., 2016 m. – 19 atv., 2015 m. – 25 atv., 2014 m. – 24 atv. 2019 m. kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje užregistruotas bent vienas bandymas nusižudyti (žr. 8 pav.).

Taip pat reiktų atkreipti dėmesį, kad į bandymų žudytis skaičiaus skaičiavimus neįtraukiami X65 TLK kodai, t. y. tie asmenys, kuriems nustatytas tyčinis apsinuodijimas ir apnuodijimas alkoholiu.

Mažiausi rodikliai		Didžiausi rodikliai	
Savivaldybė	Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv.	Savivaldybė	Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv.
Plungės r. sav.	3,0	Ignalinos r. sav.	68,3*
Telšių r. sav.	10,1	Kupiškio r. sav.	66,8*
Alytaus r. sav.	11,5	Neringos sav.	60,0*
Prienų r. sav.	15,4	Molėtų r. sav.	58,4*
Vilkaviškio r. sav.	17,1	Varėnos r. sav.	57,0*
Lietuvos vidurkis 37,1/100 000 gyv.			

Bandymų žudytis (X60–X64, X66–X84) skaičius 100 000 gyv. 2019 m.

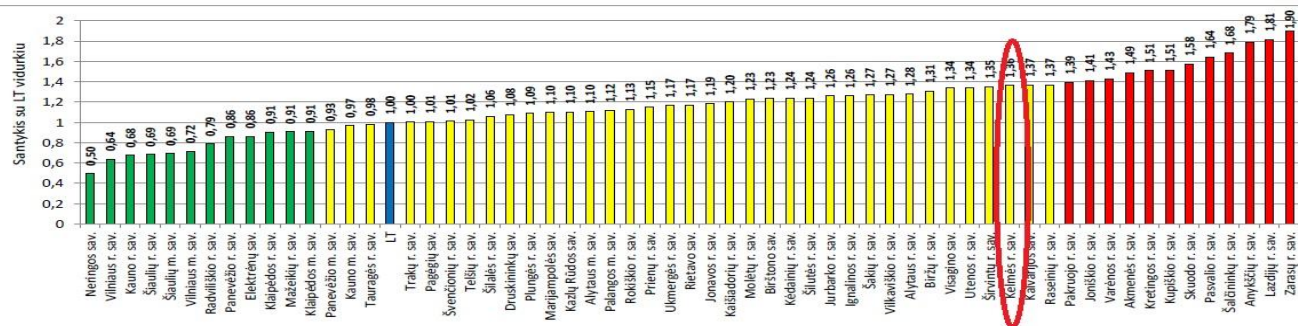
8 pav. Bandymų žudytis skaičius , 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto leidinys „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m“

Nuo 2011 m. Kelmės r. savivaldybės mirčių dėl savižudybių rodiklis 100 000 gyventojų yra žymiai didesnis nei Lietuvos vidurkis, todėl siekiant, sumažinti savižudybių skaičių, būtina mokyti pirminės sveikatos priežiūros sistemoje dirbančius gydytojus ir kitus sveikatos priežiūros specialistus atpažinti savižudybės riziką, valdyti krizę, suteikti tinkamą tęstinę priežiūrą, spręsti problemas bei bendradarbiauti su psichikos sveikatos priežiūros specialistais. Būtina atkreipti dėmesį, kad savižudybių našta priklauso ne tik sveikatos priežiūros paslaugų sektoriui, bet ir visoms organizacijoms, kurios gali bendradarbiauti tarpusavyje ir kartu vykdyti savižudybių prevenciją.

3. PRIORITETINĖ PROBLEMA. IŠVENGIAMŲ HOSPITALIZACIJŲ DĖL DIABETO IR JO KOMPLIKACIJŲ SKAIČIUS 1 000 GYVENTOJŲ.

Išvengiama hospitalizacija – tai hospitalizacija, kurios galima išvengti imantis prevencinių priemonių ir (ar) laiku teikiant reikiamą ambulatorinę sveikatos priežiūrą. Išvengiamų hospitalizacijų rodiklis skaičiuojamas netiesiogiai vertinant ambulatorinių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą bei kokybę. Mokslininkai teigia, kad dalies hospitalizacijų galima išvengti, jei būtų užtikrinta ambulatorinės sveikatos priežiūros veiklos kokybė bei jos prieinamumas. Didžiausios rodiklio reikšmės buvo Pietų ir Šiaurės Lietuvoje. Kelmės r. rodiklis taip pat didesnis nei Lietuvos vidurkis (žr. 9 pav.).

Mažiausi rodikliai		Didžiausi rodikliai	
Savivaldybė	Rodiklis 1000 gyv.	Savivaldybė	Rodiklis 1000 gyv.
Neringos sav.*	15,6	Zarasų r. sav.*	59,6
Vilniaus r. sav.	20,1	Lazdijų r. sav.*	57,0
Kauno r. sav.	21,2	Anykščių r. sav.	56,1
Šiaulių r. sav.	21,6	Šalčininkų r. sav.	52,8
Šiaulių m. sav.	21,8	Pasvalio r. sav.	51,6

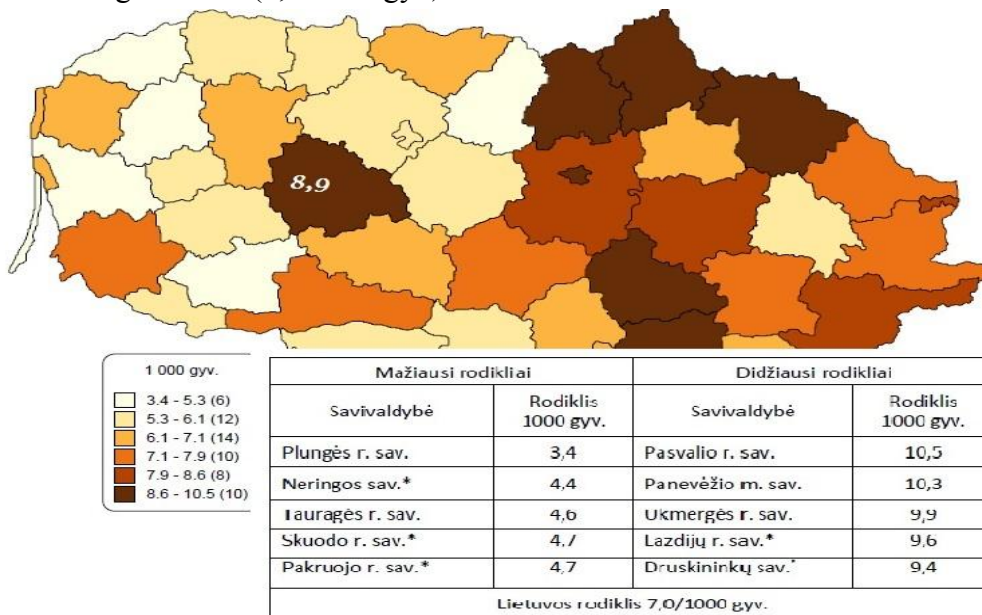
Lietuvos rodiklis 31,4/1000 gyv.

9 pav. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius, 1000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto leidinys „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m“

Išvengus stacionarinio gydymo, kuris vienas brangiausių, būtų sutaupoma nemažai lėšų.

2019 m. Lietuvoje išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų užregistruota 16 110 (7,0/1000 gyv.), daugiausia – Pietinėje ir Šiaurės rytinėje Lietuvos dalyse (10 pav.). Didžiausias išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų rodiklis Pasvalio r. sav. (10,5/1000 gyv.), mažiausias – Plungės r. sav. (3,4/1000 gyv.).

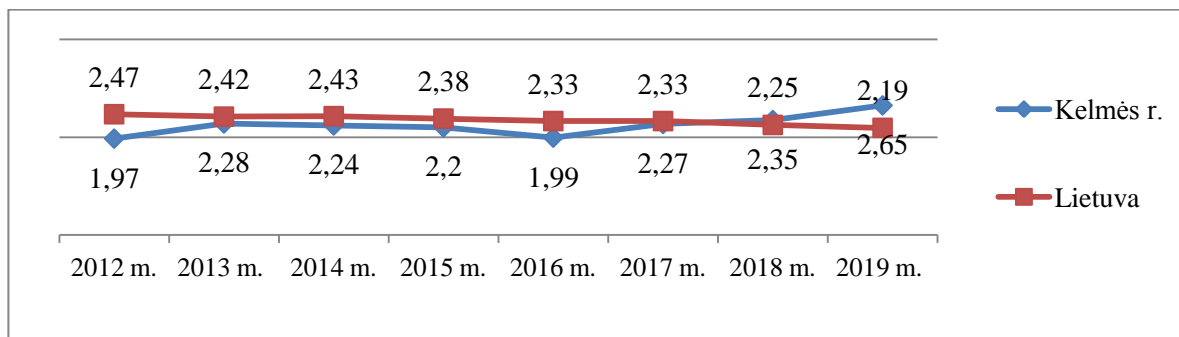

10 pav. Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius, 1000 gyv.

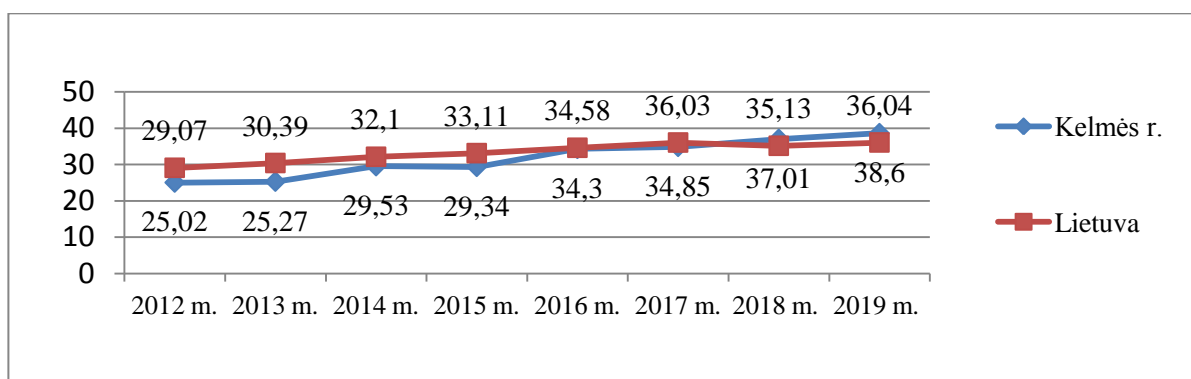
Šaltinis: Higienos instituto leidinys „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m“

Kelmės r. sav. išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų užregistruota – 192 arba 8,9/100 000 gyv.; 2018 m. registruota – 158; 2017 m. – 134. Vertinant išvengiamų hospitalizacijų

dėl diabeto ir jo komplikacijų rodiklį, vertėtų atsižvelgti į gyventojų sveikatos būklės (sergamumo cukriniu diabetu) rodiklius savivaldybėje (žr. 11 ir 12 pav.).

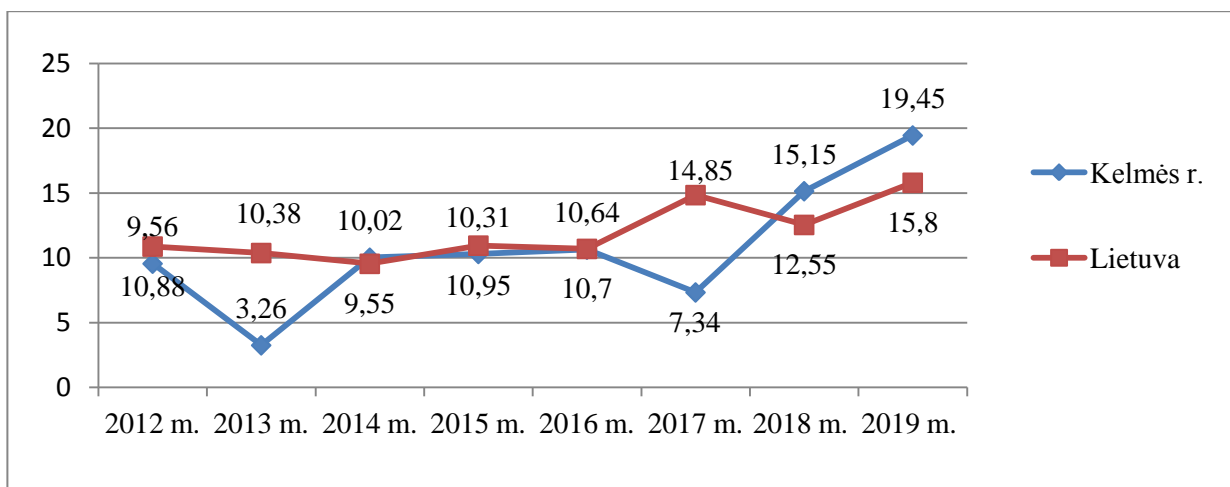
11 pav. Lietuvos ir Kelmės rajono gyventojų sergamumo I tipo cukriniu diabetu palyginimas 2010-2019 m., 1000 gyv.
(Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas)

12. pav. Lietuvos ir Kelmės rajono gyventojų sergamumo II tipo cukriniu diabetu palyginimas 2010-2019 m., 1000 gyv.
(Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas)

Analizuojant ir lyginat Lietuvos ir Kelmės r. savivaldybės gyventojų sergamumą tiek I tipo tiek II tipo cukriniu diabetu, stebime, kad sergamumas auga, nors iki 2018 m. Kelmė r. savivaldybės gyventojų sergamumas buvo mažesnis nei Lietuvos vidurkis (žr. 11 ir 12 pav.). Viso rajone 2019 m. registruota 1 050 sergančiųjų cukriniu diabetu, iš jų: 992 II tipo cukriniu diabetu ir 58 sirgo I tipo cukriniu diabetu, 2018 m. registruoti 1028 sergantieji, iš jų: 977 II tipo cukriniu diabetu ir 51asmuo I tipo cukriniu diabetu. II tipo cukrinis diabetas sudaro 75–95 proc. visų diabeto atvejų.

Didėjantį susirgimų cukriniu diabetu skaičių galėtume paaiškinti išaugsiu prevencinių programų vykdymu, tačiau mirusiųjų dėl cukrinio diabeto skaičius tai paneigia (žr. 13 pav.), todėl labai svarbu analizuoti priežastis ir taikyti efektyvias prevencines priemones, tačiau didėjantis žmonių su antsvoriu, nutukusių, nesveikai besimaitinančių, per mažo fizinio aktyvumo bei patiriančių socialinių–ekonominių sunkumų skaičius, taip pat lemia didėjantį sergamumą cukriniu diabetu.

13 pav. Kelmės rajono gyventojų mirtingumas nuo cukrinio diabeto 2010-2019 m., 100 000 gyv., 2012-2019 m. (Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas)

Kadangi II tipo cukrinis diabetas sudaro 75–95 proc. visų diabeto atvejų, mirtingumo didėjimas siejamas su šio tipo ligos sergamumo didėjimu.

II tipo cukrinis diabetas dažniausiai susiformuoja dėl netinkamo gyvenimo būdo, nesveikos ir perteklinės mitybos, mažo fizinio aktyvumo, todėl siekiant sumažinti išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičių būtina skatinti, mokslu pagrįstų, prevencinių programų, apimančių gyventojų fizinio aktyvumo, sveikatai palankios mitybos skatinimo, įgyvendinimą. Užtikrinti kokybiškų ir savalaikių ambulatorinių paslaugų prieinamumą Kelmės rajono savivaldybės gyventojams.

IŠVADOS

1. Analizuojant ir interpretuojant Kelmės rajono gyventojų sveikatą apibūdinančius rodiklius nustatyta, kad probleminės sritys 2019 metais buvo: mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyventojų; mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.; išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius, 1000 gyv.

2. Kelmės rajono savivaldybėje 2019 m. dėl išorinių mirties priežasčių mirė 39 asmenys, iš jų: dėl savižudybių mirė – 12; dėl atsitiktinio paskendimo – 5; dėl šalčio poveikio – 3; dėl nužudymo – 2; dėl apsinuodijimo alkoholiu – 2; dėl transporto įvykių – 1 gyventojas.

Nors Lietuvoje mirtingumas nuo išorinių mirties priežasčių užima trečią vietą mirtingumo priežasčių struktūroje, o Kelmės r. sav. – ketvirtą, Kelmės r. sav. gyventojų mirtingumas dėl šių priežasčių yra žymiai didesnis nei Lietuvos vidurkis (85,7/100 000 gyv.) ir siekia 152,1 atv. 100 000 gyventojų. Analizuojant mirusiųjų rodiklius dėl išorinių mirties priežasčių, matome, kad Kelmės r. sav. daugiausiai miršta dėl savižudybių.

3. 2019 m. Lietuvoje nusižudė 657 asmenys (23,5/100 000 gyv.), Kelmės r. sav. – 12 asmenų (50,1/100 000 gyv.); 2018 m. – 16 (37,5/100 000 gyv.) 2017 m. – 11 (40,3/100 000 gyv.).

Nuo 2011 m. Kelmės r. savivaldybės mirčių dėl savižudybių rodiklis 100 000 gyventojų yra žymiai didesnis nei Lietuvos vidurkis.

4. 2019 m. Lietuvoje išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų užregistruota 16 110 (7,0/1000 gyv.), Kelmės r. sav. išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų užregistruota – 192 arba 8,9/100 000 gyv.; 2018 m. registruota – 158; 2017 m. – 134.

2019 m. išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų Kelmės rajono savivaldybėje rodiklis išaugo ir pateko į raudoną zoną.

Nuo 2012 m. registruojamas didėjantis Lietuvos ir Kelmės r. savivaldybės gyventojų sergamumas ir mirtingumas.

REKOMENDACIJOS

Atsižvelgiant į šioje ataskaitoje išskirtas problemines prioritetas Kelmės rajono savivaldybės sveikatos sritis, būtina organizuoti prevencines sveikatos stiprinimo priemones.

1. Siekiant sumažinti mirčių dėl išorinių mirties priežasčių, įskaitant ir tyčinius susižalojimus (savižudybes), rekomenduojame:

1.1. Vadovautis PSO strategijoje „Sveikata 2020“ siūlymu taikyti visuminį (holistinį) požiūrį į sveikatą lemiančius veiksnius;

1.2. Vykdamas smurto ir sužalojimų prevenciją svarbu, kad būtų kompleksiskai taikomos įrodymais pagrįstos ilgalaikės intervencijos į saugią aplinką (keliai, jų apšvietimas, saugi paplūdimių aplinka, apsauginių atšvaitų naudojimas, saugi buitį (buitinių cheminių produktų, medikamentų naudojimas ir laikymas ir t. t.);

1.3. Visuomenės švietimas, keičiant požiūrį, nuostatas, elgesį taip pat gali padėti sumažinti dėl sužalojimų susijusių mirčių skaičių;

1.4. Alkoholio prieinamumo ir žalingo vartojimo mažinimas:

- vykdyti ankstyvosios intervencijos, skirtos nereguliariai vartojantiems psichoaktyviais medžiagas ar eksperimentuojantiems jomis jaunuoliams, programą;

- organizuoti priklausomybių konsultantų paslaugų teikimą savivaldybės gyventojams;

- kontroliuoti ir mažinti alkoholinių gėrimų prieinamumą (licencijų verstitis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais išdavimą);

- didinti psichikos sveikatos paslaugų prieinamumą;

- teikti psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas;

- plėsti priklausomybės ligų gydymo paslaugų prieinamumą.

1.5. Kadangi savižudybių našta priklauso ne tik sveikatos priežiūros paslaugų sektoriui, bet ir visoms organizacijoms, kurios gali bendradarbiauti tarpusavyje ir kartu vykdyti savižudybių prevenciją, savivaldybė turėtų skatinti tarpsektorinį bendradarbiavimą įvairiais lygmenimis, įgyvendinti Kelmės rajono savivaldybės tarybos 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu Nr. T-265 patvirtintos Kelmės rajono savivaldybės savižudybių prevencijos 2020–2022 metų programą ir vertinti programos efektyvumą.

2. Siekiant sumažinti išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičių būtina:

2.1. Skatinti, mokslu pagrįstą, prevencinių programų, apimančių gyventojų fizinio aktyvumo, sveikatai palankios mitybos skatinimo, įgyvendinimą.

2.2. Skatinti asmens sveikatos priežiūros įstaigas glaudžiau bendradarbiauti su visuomenės sveikatos biuru, įgyvendinant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V-979 „Dėl širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2.3. Užtikrinti kokybiškų ir savalaikių ambulatorinių paslaugų prieinamumą Kelmės rajono savivaldybės gyventojams.

2.4. Organizuoti sveikatinimo renginius (seminarai, konferencijos, akcijos, mankštos, šiaurietiško ėjimo užsiėmimai ir kt.).